

Veluwe donker en stil

Vijf jaar lang loopt in de provincie Gelderland het project 'Veluwe Donker en stil'. Op 22 januari hoorden zo'n 130 deelnemers de tussenresultaten na vier jaar aan. Waarom zo'n project en slaat het aan?

foto Hans van den Bos | Maanlicht bij Radio Kootwijk

“De natuur, die zoek ik toch vooral op om tot mezelf te komen. De rust en de stilte helpen mij om me los te maken van de drukte van alledag. Donkerte en stilte horen daar voor mij in één adem bij”, zegt **Gedeputeerde Annelies van der Kolk**. “Het kunnen beleven van donkerte en stilte is een oerqualiteit; dat is van grote betekenis voor de mens. Maar donkerte en stilte zijn ook van belang voor flora en fauna, die staan dicht bij het dag- en nachtritme dan wij mensen. Beleid voor donkerte is relatief nieuw”, zegt Van der Kolk. “Vier jaar geleden trokken milieuorganisaties en de Raad voor Ruimtelijk Natuur- en Milieu-onderzoek aan de bel dat donkerte steeds schaarser wordt. De provincie organiseerde daarop een startconferentie om mensen en ideeën bijeen te brengen. Het enthousiasme was onmiddellijk groot, maar het was in het begin wel pionieren. Vandaar dat we als provincie ervoor kozen om een voorbeeldproject te starten. We zijn op zoek naar innovatieve ideeën

en proberen beleidsvelden aan elkaar te koppelen. Kunnen we met meer donkerte bijvoorbeeld meer energie besparen, en kunnen we donkerte en stilte aanbieden aan de recreant?”

Avontuur

Ytje Feddes, in 2008 benoemd tot Rijksadviseur voor het Landschap, is een van de sprekers. Zij ziet wat dat laatste betreft zeker kansen. Feddes houdt een pleidooi om bij de uitwerking van Nationaal Landschap Veluwe juist datgene te versterken waarin de Veluwe anders is dan de rest van Nederland. Heel Nederland is in cultuur gebracht, betoogt ze; parken vind je tot in de stad. Daar komen de mensen niet voor naar de Veluwe. Benadruk de rust, de ruimte, het ongerepte. Mensen zoeken op de Veluwe het avontuur; met donkerte en stilte kun je dat versterken.

Projectleider 'Veluwe donker en stil' Henk Willems herkent dit, maar vindt de verta-

ling naar uitvoering moeizaam. Hij maakt een vergelijking met het landschapsbeleid. “Iedereen vindt landschap belangrijk, het staat hoog op de politieke agenda, maar ondertussen gaat de achteruitgang nog steeds door. Zo gaat dat ook met het beleid voor donkerte en stilte. Ik hoor iedereen zeggen dat beleid voor donkerte en stilte belangrijk is, maar als een gemeente een stadswijk of een bedrijfsterrein moet verlichten zeggen sommige bestuurders ‘laten we maar traditionele verlichting doen, en niet die dure die minder lichthinder geeft.’ Verder is een van de argumenten voor het gebruik van veel licht dat dat veiliger zou zijn. Toch is die veiligheid niet bewezen, het kan zelfs andersom werken. We zouden daar met gerichte communicatie wat aan moeten doen.

Lichtreductie

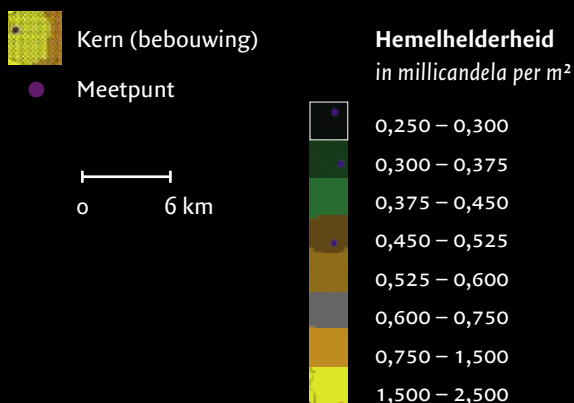
Hoewel Willems dus genuanceerd terugkijkt naar 4 jaar beleid voor donkerte en stilte, kan hij ook successen melden.

Donkertekaart Veluwe

© Sotto Le Stelle, 2005

Toelichting bij de kaart.

De donkerte-kaart is gemaakt door lichtonderzoeker Wim Schmidt die daarvoor met speciale camera's de hemel fotografeerde. De kaart geeft de mate van 'hemelhelderheid'. Schmidt heeft de kaart voor de Veluwe inmiddels uitgebreid met de Achterhoek en de stadsregio Arnhem-Nijmegen. Binnenkort rondt Schmidt de donkertekaart van heel Gelderland af. De kaart laat zien dat er op de Veluwe nog slechts twee echt donkere plekken zijn: landgoed de Dellen ten noordwesten van Epe en landgoed Welna tussen Epe en Nunspeet. Bron: Provincie Gelderland

Landgoed De Dellen

Landgoed Welna

EDE

WAGENINGEN

ARNHEM

ZWOLLE

NUNSPEET

EPE

APELDOORN

Zo steekt Gelderland 9,5 miljoen euro in stil asfalt en past bij het onderhoud van wegen zo nodig de verlichting aan. Een voorbeeldwaaier geeft een beeld van lopende projecten. Het project 'Zicht op de Cannenburch en de Schaffelaar' bijvoorbeeld, over het uitgekiend aanlichten van kasteel en omgeving. Het project 'Drievoudig Licht', waarin de gemeenten Ermelo, Harderwijk en Putten innovatieve groene led-verlichting plaatsen. Het actief markeren van wegen met led-armaturen; een lichtreductieplan voor gemeenten langs de Veluwerand, etcetera. Een van de succesprojecten betreft het sjabloon 'Beleidsplan Licht in de openbare ruimte'. Gemeenten hebben hier vaak wel beleid voor, maar houden dan geen rekening met donkerte of met energiebesparing. Zestien Veluwse gemeenten hebben nu samen een sjabloon ontwikkeld, een handreiking om lichthinder en lichtvervuiling tegen te gaan zonder daarbij verkeersveiligheid en sociale veiligheid uit het oog

te verliezen. Wethouder Van Uiter van de gemeente Renkum, trekker van dit intergemeentelijke project, overhandigt het sjabloon tijdens het congres met gepaste trots aan gedeputeerde Van der Kolk.

Van der Kolk hoopt dat het beleid voor donker en stil uitstraling krijgt naar andere provincies. Ze heeft goede hoop dat dat gaat lukken. De donkertekaart voor de Veluwe was een wereldprimeur en wordt nu binnenkort voor heel Gelderland opgeleverd. Haar ogen zijn nu gericht op het IPO- project Duisternis en lichthinder, waarin provincies en VROM dit jaar gaan samenwerken. ♦

Bea Claessens
b.claessens@prv.gelderland.nl

Uit de Voorbeeldwaaier:

De kastelen Cannenburgh bij Vaassen en Schaffelaar bij Barneveld worden anders aangelicht waardoor het licht niet uitwaaiert.

De gemeente Heerde bespaart 66% op de lichtuittoot door ouderwetse lantarens te slopen en licht te dimmen.

De gemeente Apeldoorn schakelt 226 lichtreclames 's nachts uit. Drieduizend lantaarnpalen zijn gedimd tot halve sterkte.

De gemeente Ede gebruikt in de Westzoom in Lunteren alleen op kruisingen nog lantaarnpalen. In het asfalt zit led-verlichting.

De gemeente Arnhem heeft de lichthinder aan de rand van de Veluwe gehalveerd door nieuwe armaturen te gebruiken.